

A HÓNAP VERSE 2019. MÁRCIUS - BAKA ISTVÁN: TÉL ALSÓSZTRÉGOVÁN

1
 Ég kandallómban a fenyőhasáb,
 Fény-árnyait, mint ingecskéjét Erzsi,
 Felizgatott ujjak közül kiejti,
 És megvillantja öle parazsát.
 Elfordulok - e kísértésnek vége!

S hogy visszanezék újra, már sisak-
 Rostélyon át koromszemű lovag
 Les rám, s szívemre céloz dárdafénye.
 Jeges-fehér bolygók s hűlő veres Nap
 Hevernek a biliárdasztalon, -
 Elindítja-e még egy akarat vad
 Lökése őket új pályájukon,
 Vagy nem mozdulnak többé már soha?
 Alszik a völgyben Alsósztrégova.

2
 Itt bent, a tompa, téglából rakott
 Boltív - a menny silány paródiája -
 Alatt havas mezők: papírlapok
 Fagyán ropog a tollam, és a tájra
 Krikszkrakszol róka-üzte nyúlnyomot:
 Verssorokat - még menekül az eszme,
 S ha végül felbukik, prédául esve,
 Fröcskölnek, mint a vér, a mondatok.
 Ki tudja: rézsut-fényű virradat
 Vagy guillotín zuhan sovány nyakamra?
 Fűrészpor issza be szavaimat.
 Nyúl marquis, róka-sans-culotte-fogakkal
 Szaggattatom, - futnék, de nincs hova.
 Alszik a télben Alsósztrégova.

3
 Hamvad, leroskad a fenyőhasáb,
 Rám pillant szemrehányón és kiég.
 Marad a langyos dunnaszürkeség, -
 Elfojtja Fráter Erzsi sóhaját.
 Sakktábla-padlón asztal és a székek -
 Bevégezetlen játszma figurái;
 Ma már az Úr és Lucifer se játszik, -
 Feldöntöttek világosat, sötétet.
 S akárha sakkban, bástyáim között
 Toporgok én, király, - megütközött
 Helyettem és elhullott a királynő.
 Már csak az Úr és eszkimó-homály jő;
 Napok: csontbolygók gördülnek tova.
 És alszik, alszik Alsósztrégova.

Magyar Edit, akihez régi ismeretség fűz gyakran oszt meg verseket a Facebook oldalán, amelyekhez mindig hozzá is fűz néhány gondolatot. A magyar kultúra napján egy Baka István verset tett közzé. Nagy örömmel osztom meg ezt a verset és Edit gondolatait itt a versrovatban azért is, mert én is úgy gondolom Baka István költészete méltatlanul szorult háttérbe, sokkal nagyobb figyelmet érdemelne.

"Baka gyakran használta költészetében a szerepjátékot. Tehetsége lehetővé tette, hogy Vörösmartyként, vagy mint itt Madáchként szóljon. Magunkról könnyű beszélni, de úgy vallani, hogy valaki más bőrébe bújunk, s közben tisztelettel adózunk az előttünk járó előtt, értelmezzük, átgondoljuk, amit ránk hagyott, a bőrünkön érezzük a bajait, örömeit, kétségeit, félelmeit nem könnyű. Közben Baka mindig magáról is szól, nincs olyan szerepverse, ami ne lenne vallomás is, egyszóval számtalan kulturális, költői, személyes réteg feszül egymásnak ebben a Madachról szóló klasszikus hármasszonettben is.

A Tájékpó fohással című, 1996-os posztumusz kötet nyitó verse volt ez a vers. Baka nagybeteg maga állította még össze ezt a kötetet, kötetbe addig nem került verseiből. A Tél Alsósztrégován című vers eredetileg a Palócföld című folyóirat Madách-pályázatára született 1993-ban.

A kinti hideg tél, a történelem, a természet, az univerzum (bolygók- billiárdgolyók) kegyetlenséget jutatja eszünkbe, és természetesen az eszkimó-színt. A belső meleg, az erotika nem feledtet el semmit. Ne felejtjük el, Madách szól, aki az Ember tragédiájában egy betűt sem hazudik, mert halálosan komolyan gondolja a szimplán emberi örömök és szerelemek lehetetlenségét ebben a gonosz és közönyös történelmi létbe taszított világban. Fráter Erzsébetbe, akit bájos, életvidám lányként ismert meg, ez a depresszióra, melankóliára hajlamos férfi nagyon beleszeretett. De tudjuk, mi történik Az ember tragédiájában Ádám örök magányra van ítélve, a meg nem értés kódolva van az első emberpárban. Akit érdekelnek ennek a házasságnak a részletei, olvasson utána! Fráter Erzsébetől a válás után elvették három gyermekét, az alsósztrégovai családi kúriába többé hiába kopogtatott, nem nyitottak neki ajtót, alkoholista lett, erdélyi városokban az utcán koldult, így is túlélte három évvel – ha jól emlékszem – Madáchot.

Baka István verseire fiatalon, a 80-as, 90-es években figyeltem fel, nem tudtam semmit a szerzőről, de a különböző irodalmi lapokban megjelent írásain már akkor éreztem, hogy különleges tehetségű költő írta őket. A képek tökéletes harmóniában egymásba fonódva vonulnak végig a versein, érezhetően a szerző kisujjában van a mesterség, de a professzionalitáson túl a versek személyes, vallomásos ereje is magával ragadott. Ezért igyekeztem minél több versét megismerni. Köteteinek szerkesztése is mesteri lírikusról árulkodott. Baka orosz szakos tanár volt, orosz nyelvi műfordítónak is dolgozott. Az ő fordításában ismerjük többek között a filmrendező Tarkovszkij édesapjának a verseit, akiről kevesen tudják, hogy kiváló költő volt. Baka egyik legnagyobb bravúrja a világteremtő "szerepjáték". A magyar irodalom géniuszainak, például Vörösmartynek, Adynak, József Attilának, Madáchnak a hangján szólal meg. Testhez álló szerepek ezek Bakának, meggyőződésem, hogy bár kevésbé ismert, de tehetsége az említett szerzőkéhez fogható, hibátlanul bújik bele elődei bőrébe, s közben saját koráról, a rendszerváltás utáni Magyarországról, s önmagáról, a Szegeden élő, minden napos gondokkal küzdő férfiről is szól. Ahogy az egyik méltatója fogalmazott "a magyar költészet első 10-e között ott a helye". Korai halálával munkássága nem maradt torzó, rákban szenvedett, és életének utolsó éveiben tudatosan zárta le a ciklusait. Az ember mégis eljátszik a gondolattal, hogy ha ez a kiváló költő élt volna még néhány évtizedig, mennyivel gazdagabb volna a magyar költészet. Mitológiai, mondai, világirodalmi alakok (pl. Didó és Aeneas, Toldi, Yorick, Hány János, Carmen, Kaspar Hauser) szájával tökéletes klasszikus verseléssel szól posztmodern korunkról. Talán ez nevezhető igazán a bakai zsenialitás lényegének."

Magyar Edit férjével Valencia tartományban él. Munkanélküli csoportoknak tanít angolt és egy 14 éves fiú édesanyja. Anyanyelvi szinten beszél spanyolul, katalánul, angolul, és alapszinten oroszul. Magyar-angol szakon végezett Egerben, de csak néhány évig dolgozott magyartanárként. 17 éve Spanyolországban él. Érdeklődik a vallásfilozófia, az irodalom, a képzőművészet, a nyelvészet. Szabadidejében sportol. Magyarországhoz a nyelv és a magyar irodalom szeretetén túl más már nem igazán köti.